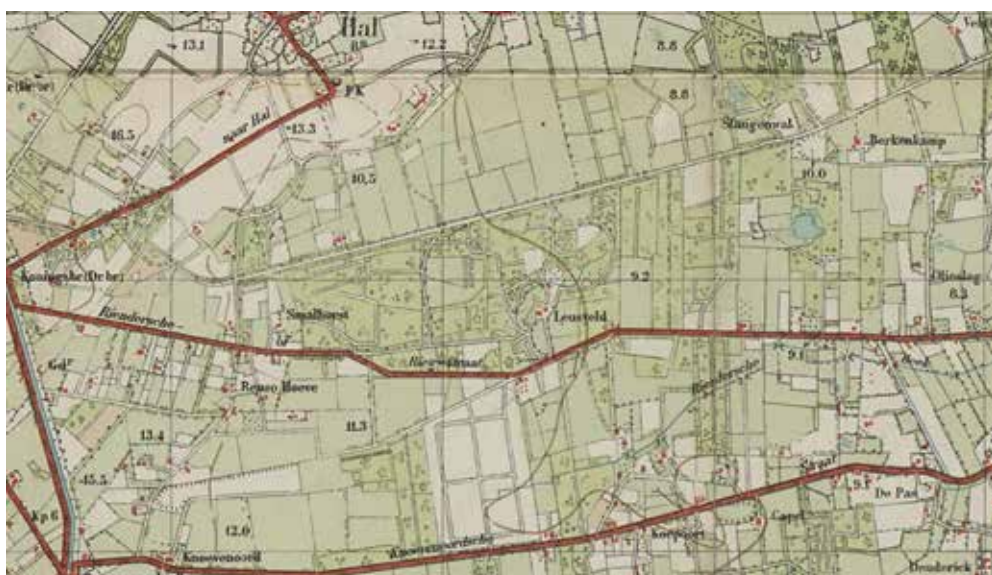

Leven in het buitengebied

Han Koolhof

Hoe zag het leven op het platteland er vijftig jaar geleden uit in onze contreien? We vroegen het aan Ine Hendriksen-Zwienenberg. Ze werd 72 jaar geleden geboren in de buurtschap Heimeriete, bij Hall. Daar, in het buitengebied, was er noch elektriciteit, noch gas en je waste je aan de pomp. Als het 's winters heel erg koud was, sliep het hele gezin in de woonkamer. Maar ondanks die armoede ziet Ine terug op een gelukkige jeugd.

‘Ik kom uit een gezin van vijf kinderen; ik ben de op een na oudste. Wij woonden tussen de Knoevenoordstraat en de Rhienderenstraat. Het huis telde oorspronkelijk één kamer met twee bedsteden, een deel, en een vliering. Het is later verbouwd, al was daar eigenlijk geen geld voor; boven werden drie slaapkamertjes getimmerd. Het was en is een prachtige plek, met een weids uitzicht vanuit de keuken.

Stropen

‘Mijn vader was metselaar. Ik herinner me dat hij het altijd benauwd had; hij leed aan astma. In die tijd waren daar nauwelijks medicijnen voor. Hij was erg in zichzelf gekeerd. Hij hield

Uitsnede van een wandelkaart van Eerbeek en omstreken (schaal 1: 25.000) uit 1934. Dit is de omgeving waar Ine opgroeide. (Regionaal Archief Zutphen)

Heimeriete 6: het huisje waar het gezin Zwienenberg in woonde. De foto is in 1974 genomen. (Regionaal Archief Zutphen)

van stilte om zich heen, wat wel te begrijpen is met vijf kinderen in zo'n klein huisje. 's Zomers leefden we vooral buiten. We speelden vaak in het Leusveld. Ik weet nog dat mijn vader een soort fuik gemaakt had om fazanten te lokken. Die aten we 's winters op. En hij hield bijen. Die bijenkorven werden 's zomers op de heide gezet bij Loenen; dat gebeurde met paard en wagen. Hij had een fret om te stropen. Ik mocht vaak met hem mee; ik vond dat prachtig. Dan gingen we het Leusveld in; dat gebied kende hij als z'n broekzak. Hij liet de fret los in een konijnenhol; voor de uitgangen had hij netten gespannen. Dan stond er weer een tijdje konijn op het menu; een feestmaal. Ik moest op de uitkijk staan voor het geval er een boswachter aan zou komen. Mijn vader had mij geïnstrueerd. Als de boswachter zou vragen: "Ben je hier alleen?" dan moest ik zeggen: "Nee, mijn vader zit achter een boom, want hij moest heel nodig." Maar dat is nooit gebeurd.'

'Mijn moeder herinner ik me als een trotse vrouw. Ze was altijd goed gekleed, zag er verzorgd uit. Ze kon heel goed naaien; zij maakte voor de boerinnen in de omgeving jurken voor als er een bruiloft was of iets anders feestelijks. Zo verdiende ze wat bij. De kleren die wij als kinderen droegen, maakte ze ook zelf. Ze zat soms hele nachten achter de naaimachine. Ze kwam van Keijenburg en is op een gegeven moment naar Den Haag gegaan. Ze was daar, zoals dat toen heette, huisdame bij de familie Ruijs de Beerenbrouck, de katholieke staatsman. Ze maakte avondjurken en regelde van alles wanneer er partijen waren. Dat heeft ze zo'n vijftien jaar gedaan.

Appeltaart

Een zuster van mijn moeder woonde aan de Rhienderensestraat in een boerderij die *Smaalhorst* heette. Daar gingen we vaak heen. Het was een erg lieve vrouw. Ze was heel dik;

mijn moeder moest twee meetlinten aan elkaar doen als ze haar de maat nam. Ze stond de hele dag achter het fornuis te koken. Dat vonden wij als kinderen prachtig, vooral als er net een appeltaart uit de oven kwam. Zij sprong ook bij als de nood in ons gezin acuut was. Dan bakte ze brood voor ons of kregen we vruchten mee om er jam van te maken. Mijn oom mocht dat niet weten, want hij was heel gierig. Ik was toen een jaar of zeven. Het zijn warme herinneringen, ook al leefden we in armoede. Niet dat we daar als kinderen overigens onder te lijden hadden.'

'Mijn moeder was heel vindingrijk met koken. Alle groenten werden zelf verbouwd. Wat voor de winter bewaard kon worden, zoals aardappelen en kool, ging naar de hut; zo noemden we dat. Dat was een ondergrondse bergplaats die mijn vader gebouwd had. Mijn broer gebruikte hem nog tot voor kort. De boodschappen deden we in Brummen; daar was een kruidenier. Die kwam ook één keer per week aan huis, op de fiets, met een rieten mand voorop. Bij hem kon ook gepoft worden. Armoede was natuurlijk ook dat er geen elektriciteit was. Er was geen stromend water en ook geen gas. Mijn moeder kookte op een fornuis dat gestookt werd op hout dat mijn vader in het Leusveld gesprokkeld had. Als er wat geld was, dan werd er een zakje kolen gehaald. Dat deed ik meestal. 's Winters kon het ook binnen vreselijk koud zijn. Als het echt te bar werd, ging ook de kachel in de woonkamer aan. Dan werden alle matrassen naar beneden gesleept en sliepen we met z'n zevenen op de vloer in de woonkamer. Heel knus vond ik dat.'

'We gingen naar de katholieke school in Brummen; dat was een half uur fietsen. In de winter moesten we vaak lopen; je was dan zeker een uur onderweg. Dan was het al weer donker als je thuis kwam. We gingen alleen

met katholieke kinderen om, want de hervormde kinderen mochten van hun ouders niet met ons spelen. Dat was toen haat en nijd; we werden uitgemaakt voor “katholieke papen”. De hervormde kinderen gingen in Hall naar school. Dat was maar tien minuten op de fiets.’

‘Die blubber!’

‘Ik was achttien toen ik uit huis ging. Ik ging in het Sint-Jozefziekenhuis in Doetinchem de opleiding voor verpleegkundige volgen. Je had maar één vrije dag per week. Soms maar een halve dag, omdat je op zaterdagochtend nog les had. Maar ik ging toch altijd naar huis; op de fiets van Doetinchem naar Hall – en ’s avonds weer terug. Dat deed je gewoon; je was niet bang.’

‘Voor mij is het een gelukkige tijd geweest. Maar mijn oudste zus heeft het heel anders

Zondagse – door moeder gemaakte – kleren ter gelegenheid van de eerste communie van Ines oudste broertje, dat links van haar staat. (collectie Hendriksen)

ervaren. Dat achteraf wonen vond ze maar niks. Vaak zakte je op de onverharde wegen tot je enkels in de modder. We gingen met laarzen naar school en namen onze schoenen mee in de tas. Als we eenmaal op de verharde weg waren, deden we onze schoenen aan en zetten de laarzen aan de weg. Dat kon toen nog; ze werden niet gestolen. Mijn zus vond dat verschrikkelijk. “Die blubber!” Zo praat ze er nóg over. Toen mijn broer onlangs vertelde dat hij het huis verkocht had, hebben hij en ik een potje zitten huilen, maar mijn oudste zus zei: “Wat stellen jullie je toch aan! Wees blij dat je er weg bent!” Maar ik kijk terug op een gelukkige jeugd. ●